

REMISSVAR

2022-03-14

Dnr: BO 2021-0364

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.krim@regeringskansliet.se

SOU 2021:85 Vägar till ett tryggare samhälle

(dnr Ju2021/03715)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barn och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan 1 januari, 2020, är lag. Vidare beaktas de allmänna kommentarerna och rekommendationer till Sverige från FN:s kommitté för barns rättigheter (Barnrättskommittén).

Allmänna synpunkter på betänkandet

Barnombudsmannen är i stort positiv till de förslag som läggs fram i betänkandet. Barnombudsmannen lämnar vissa synpunkter på delar av betänkandet som bedöms som särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Inledningsvis vill Barnombudsmannen framhålla att artikel 3 i barnkonventionen slår fast att vid alla åtgärder och beslut som rör barn ska vad som bedöms vara barnets bästa beaktas i första hand. Det gäller både offentliga och privata sociala välfärdsinstitutioner. Det gäller administrativa myndigheter och lagstiftande organ. Som framgår i prop. 2017/18:186 *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter* kan barnets bästa inte definieras en gång för alla utan måste kopplas till det individuella barnet och barnets situation. Principen om barnets bästa måste ses som ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda.¹

I kommittédirektivet (Dir. 2020:32) till *Vägar till ett tryggare samhälle* lyfts också att utredaren ska redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har ur ett barnrättsperspektiv i enlighet med barnkonventionen.

Trots ovanstående finns det ingen prövning av barnets bästa med i betänkandet, varken avseende de enskilda förslagen eller avseende betänkandet i dess helhet. Ingenstans nämns någon av barnkonventionens artiklar eller något om hur barnets rättigheter enligt konventionen kan komma

¹ Prop. 2017/18:186 s. 96.

att påverkas. Barnombudsmannen finner det anmärkningsvärt, i synnerhet då det i betänkandet framhålls att barn är en särskilt brottsutsatt grupp.

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem. Barnets åsikter ska beaktas utifrån barnets ålder och mognad. Det framgår inte av betänkandet att barn har kommit till tals under utredningens arbete och det saknas en motivering till en eventuell bedömning att inte höra barn. Inget annat material där barns synpunkter framgår redovisas heller. Denna fråga behöver tas om hand i det fortsatta arbetet.

9 Kommitténs överväganden och förslag

I betänkandet föreslås att uppdrag ges till Brottsoffermyndigheten, Socialstyrelsen och Polismyndigheten (avsnitt 9.1.1, 9.2.1 och 9.3.1). Barnombudsmannen vill här lyfta att det är av största vikt att genomförandet av samtliga uppdrag präglas av ett barnrättsperspektiv och att det tydliggörs i uppdragsbeskrivningarna. Detta dels då barn och unga är särskilt utsatta för brott, dels eftersom barn som grupp kan ha svårt att göra sin röst hörd. Se mer om detta under vissa av förslagen nedan.

Det är vidare angeläget att barnkonventionens artikel 2, rätten till icke-diskriminering, genomsyrar arbetet med de föreslagna uppdragen. Som nämns i betänkandet är risken för brottsutsatthet högre bland annat för barn med utländsk bakgrund, barn som är socioekonomiskt utsatta och HBTQI-ungdomar.

9.1 Kunskapen om brottsutsattas behov och samhällets insatser behöver utvecklas

9.1.1 Förstärkt uppdrag till Brottsoffermyndigheten

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Ett viktigt tillägg från Barnombudsmannens sida är, som beskrivits ovan, att barns rättigheter och barns behov behöver lyftas fram särskilt i uppdraget.

Barns förutsättningar skiljer sig på många sätt från vuxnas. Detta beskrivs i betänkandet och den kunskapen och medvetenheten behöver följa med in i Brottsoffermyndighetens uppdrag.

Det är i sammanhanget viktigt att barns erfarenheter som brottsoffer tas tillvara i arbetet. Vad har barn själva för erfarenheter av stöd och bemötande? Till exempel äldre barn, yngre barn och barn från de grupper som är särskilt brottsutsatta. Det är vidare viktigt att vissa frågor av särskild betydelse för barn tas i beaktande. En fråga som specifikt berör barn är till exempel att en person som har begått ett brott mot ett barn samtidigt kan vara barnets vårdnadshavare. Det är också vanligt att förövaren finns i bostadsområdet eller i skolan, vilket kan få konsekvenser för barnet i form av exempelvis skolfrånvaro på grund av rädsla. Ytterligare en svårighet är att barn ibland kan vara både brottsoffer och förövare, vilket är vanligt till exempel i frågor som rör gängkriminalitet. Dessa frågor måste ingå och belysas i den relevanta kunskap som Brottsoffermyndigheten ska sammanställa.

9.2 Behov av samlad kunskap om och utveckling av kommunernas brottsofferstöd

Barnombudsmannen tillstyrker samtliga förslag.

Även här, i enlighet med vad som har angetts inledningsvis, skulle det dock behöva tydliggöras att barns specifika situation, erfarenheter och behov av brottsofferstöd ska belysas inom ramen för arbetet med uppdraget till Socialstyrelsen (avsnitt 9.2.1).

9.3 Polismyndighetens information till brottsutsatta behöver utvecklas för att nå fram

9.3.1 Polismyndighetens information till brottsutsatta bör utvecklas och bli mer situationsanpassad

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Även här skulle emellertid, i enlighet med vad som har beskrivits inledningsvis, barns rättigheter och barns behov behöva lyftas fram särskilt i uppdraget. Det är i sammanhanget angeläget att barns rätt till information tillgodoses och att det skapas material som är särskilt anpassat för barn, och även för olika grupper av barn. För mindre barn kanske till exempel andra former av information än skriftlig information behöver tas fram.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Annelie Sjöberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även t.f. biträdande avdelningschef Tove Björnheden och avdelningschef Marie Andersson de Frutos deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman